

רבנן לכך שלא תתגנה על בעלה כדתניא
בברייתא:

כתיב "והודה בנדתה" — זקנים הראשונים
היו דורשים את הפסוק כמשמעו שתהא
כמנודה ומרוחקת מבעלה, ולפיכך אמרו
שלא תכחול הנדה את עיניה ולא תפקום
שרק אדום על פניה ולא תתקשט בבגדי
צבעונין בימי נדתה.

עד שבא רבי עקיבא⁽⁵⁶⁾ ולימד שלא לאסור
זאת. משום שאם כן אתה מוגנה אותה על
בעלה ונמצא בעלה מוגרשה, אלא, מה
תלמוד לומר "והודה בנדתה" דרשינן
בטומאת נדתה תהא עד שתבא במים
לטבול, ואף על פי שעברו שבעת ימיה ופסק
מעיינה אינה טהורה עד טבילה.

אמר רב יהודה אמר רב: כל מקום שאסרו
חכמים איסור וגזירה, כגון שלא לצאת
בשבת מפני מראית העין שלא יחשדוהו
באיסור כגון לא לצאת במלבושי מלחמה
[שריון, קסדא ומגפיים] אפילו בחדרי חדרים
אסור ללובשו.

תנן: ולא תצא הבהמה בזוג אף על פי שהוא

פקוק ואינו משמיע קול משום שנראה כאילו
מוליכה לשוק למכור ולפיכך תלה לה זוג
לייפותה.

ותניא אידך בברייתא: פוקק לה לבהמה זוג
בצווארה ומטייל עמה בחצר משום שאין
מראית העין בחצר.

וקשה לדברי רב יהודה אמר רב שאמר שכל
האסור משום מראית העין נאסר אפילו
בחדרי חדרים, אם כן מדוע מתירה הברייתא
לטייל עמה בחצר כאשר זוג בצווארה?

ומשנינן: הא דרב יהודה אמר רב שבחדרי
חדרים אסור מחלוקת תנאי היא.

דתניא: מי שנפלו בגדיו למים בשבת, סא-א
שוטחן לבגדיו בחמה, אבל לא כנגד העם,
משום מראית העין, שלא יאמרו שכבסן
בשבת.

ולמדנו מדברי תנא קמא שאיסור מראית
העין אינו בחדרי חדרים.

רבי אליעזר ורבי שמעון אוסרים.

ומפני ירידת הדורות עד דורו של רבי עקיבא
היה צורך לחשוש שתתגנה על בעלה והוצרך
רבי עקיבא לבטל את תקנת הזקנים הראשונים.
[וכמו שמבואר במשנה בבכורות [יג, א]
שבראשונה היו מתכוונים [בייבוס] לשם מצוה
ומצות ייבוס קודמת למצות חליצה, ועכשיו
שאינן עושין לשם מצוה מצות חליצה קודמת].

אולם מהירושלמי [סוף גיטין] נראה
שהזקנים הראשונים לא חששו שבעלה יגרשנה
משום שהם סוברים כבית שמאי [שם] שאפשר
לגרש אשה רק "כי מצא בה ערות דבר", ורבי

בעצמה מותר כמבואר ברישא: בין משלה בין
משל חבירתה, ודוקא שער מחובר וגלוי אסור.
וכך פסק הרמ"א [או"ח עה, ב] והמגן אברהם
[שם, ה] מביא שיש חולקים אבל פסק לדינא
שמותר וכן פסקו הגר"ז ומשנה ברורה [טו],
וכתב שבמקומות שנהגו שלא לצאת בפאה
נכרית יש להחמיר משום מראית העין.

56. ופירש היעב"ץ שזקנים הראשונים לא
חששו שתתגנה על בעלה, משום שלפי מדרגת
אנשי דורם לא היה צריך לחשוש לכך כלל,

שהם סוברים אסור אף בחדרי חדרים⁽⁵⁷⁾.

תנן במתניתין: **ובמוך שבאזנה יוצאת בשבת.**

תני רמי בר יחזקאל: והוא — שהתירו דוקא **כשקשור המוך באזנה**, שאז אין חשש שמא יפול ותבוא להוליכנו ברשות הרבים.

עוד תנן: **ובמוך שבסנדלה יוצאת בשבת.**

תני רמי בר יחזקאל: והוא — שהתירו דוקא **כשקשור לה המוך בסנדלה**, שאין חשש שמא יפול.

עוד תנן: **ובמוך שהתקינה לה לנדתה**, יוצאת בשבת.

סבר רמי בר חמא למימר שגם במוך זה התירו רק **הוא** — **שקשורה לה בין יריכותיה.**

אמר רבא: התירו לצאת במוך של נדה אף

על פי שאינו קשור. והסיבה לכך — **כיון דמאזי, לא חששו שמא אתיא לאיתויי.**

בעא מיניה רבי ירמיה מרבי אבא: עשתה לה האשה בית יד למוך שבאותו מקום — מהו?

האם גם באופן כזה התירו לצאת בו, או שמא כיון שיש למוך בית יד, יש לחשוש שמא תבוא להוליכנו ברשות הרבים?

אמר ליה: מותר לצאת בו, שגם כשיש למוך בית יד עדיין מאוס הוא.

איתמר נמי, אמר רב נחמן בר אושעיא אמר רבי יוחנן: עשתה לה בית יד למוך מותר לצאת בו.

רבי יוחנן נפיק בהו, ברשות הרבים, במוך שבאזנו **לבי מדרשא**. מפני שהיה זקן וצואת אזנו מרובה.

וחלוקין עליו חבריו, שסוברים כי אסור

במשנה להלן. ותמהו האחרונים אם כן סותרים פסקי הרמב"ם והטור ושו"ע, שפסקו שאסור לשטוח בגד רטוב אפילו בחצר כדעת רב [שבת כב, כ — שו"ע שא, מה], ולגבי זוג פקוק בבהמה פסקו שמותר לטייל עמה בחצר [כ, יג — שו"ע שה, יא]?

ותירץ השלטי הגיבורים [להלן קמו, ב] והובא במגן אברהם [שא, נו] שבמקום שיש חשד לאיסור דאורייתא [כגון שכביס וסחט את בגדו] אסור אפילו בחדרי חדרים, אבל כשהחשד הוא רק על איסור דרבנן כמו בזוג של בהמה [שיחשדוהו שהולך למוכרה] מותר, והסוגיא כאן לא מחלקת חילוק זה אבל הפוסקים למדו לחלק כך מהסוגיא בכתובות [ס, א] וכמבואר בתוספות שם.

עקיבא חשש לכך לשיטתו [שם], שיכול אדם לגרש את אשתו אפילו אם מצא אשה אחרת נאה ממנה. וראה תורה תמימה [ויקרא טו, לג] מה שתמה על הירושלמי.

ומהרשב"א וריטב"א נראה שזקנים הראשונים חולקים על דרשת רבי עקיבא, והקשו מהיכן הם דרשו טבילה לנדה, ראה תירוצם. אך השפת אמת כתב שכולם מודים שהדרשא היא כרבי עקיבא, אלא שהם למדו גם את המשמעות כפשוטה שתהא ניכרת בנידתה ולכן תיקנו שלא תכחול וכי', והפסוק הוא אסמכתא לאיסור שהם תיקנו, ורבי עקיבא ביטל את תקנתם.

57. מסקנת הגמרא שהדין שמותר לטייל בחצר בבהמה שיש זוג פקוק בצוארה תלוי במחלוקת

לצאת במוך שבאזנו כשאינו קשור.

שבפיה.

רבי ינאי נפיק בהו לכרמלית.

ומבארין: פלפל — נותנת בפיה לריח הפה להעביר את ריח הרע שבפיה.

וחלוקין עליו כל דורו⁽⁵⁸⁾, מפני שלא קשר.

גלגל מלח — נותנין בפה לדורשיני, לרפואת חולי השינים.

ומקשינן לרבי יוחנן ורבי ינאי: כיצד יצאו במוך שאינו קשור? והתני רמי בר יחזקאל כי זה ששיניו במשנתיו שמותר לצאת במוך שבאוזן: והוא — דוקא שקשור לה המוך באזנה!?

עוד שינו במשנה: וכל דבר שנותנת לתוך פיה מותר לצאת בו.

ומשנינן: לא קשיא.

ומבארין: לרבות זנגבילא. אי נמי דרצונא, קנמון.

הא מה שיצא רבי יוחנן מדובר — דמיהדק המוך לאזנו, ולפיכך התיר אף כשאינו קשור⁽⁵⁹⁾.

שינו במשנה: שן תותבת כשהיא שן של זהב, רבי מתיר וחכמים אוסרין.

הא ששנה רמי בר יחזקאל — מדובר באופן דלא מיהדק, ולפיכך התיר רק כשקשור.

אמר רבי זירא: לא שנו שחכמים אוסרין אלא שן זהב. שכיון שמשונה במראה משאר השינים חיישינן שמא יבזו אותה, ותבוא להוריד שן זו ולהוליכה בידה ברשות הרבים. אבל בשן של כסף דברי הכל מותר

שינו במשנה: יוצאת בפלפל ובגלגל מלח

נידחית ראייתו].

58. אצל רבי יוחנן נאמר שחלקו עליו חביריו, ואילו על רבי ינאי חלקו כל דורו, ומפרש הריטב"א שרבי יוחנן יצא במוך מהודק, אבל רבי ינאי יצא במוך שאינו [קשור ואינו] מהודק ובזה כולם מודים שאסור. אולם לפי הפירוש השני שהביא רש"י [ראה להלן] החילוק פשוט יותר שרבי יוחנן יצא לבית מדרשו וחלקו עליו שאינו צריך להחמיר כל כך, אבל רבי ינאי הקיל ויצא לכרמלית ועל זה חלקו כל דורו.

59. רש"י. והביא בשם רבו פירוש נוסף בגמרא, שבאמת רבי יוחנן יצא לבית מדרשו דרך החצר והחמיר שלא לצאת לרשות הרבים, ומקשינן מדוע החמיר יותר מהמשנה שמתירה לצאת

ורבי עקיבא איגר [בשו"ע שם] כתב שבזוג של בהמה יש חשד לאיסור דאורייתא אם תצא ברשות הרבים, משום שזה נחשב משא — ושביתת בהמתו היא איסור עשה דאורייתא [ולעיל נא, ב הובא פני יהושע שבמלאכת הוצאה אין איסור שביתת בהמה מהתורה] ולכן מדמה הגמרא לחשד כיבוס בגד, אבל הפוסקים שנקטו שאין בימינו רשות הרבים מהתורה [שג, יח], לכן הם מתירים מראית העין בחצר — משום שבזמנינו איסור יציאת בהמה בזוג הוא רק מדרבנן.

וראה לעיל נח, א שבאמת הרמ"א ביו"ד [פז, ג] כתב במפורש את החילוק של המגן אברהם, והש"ך שם [ו] חולק עליו ולמד מאיסור יציאה בזוג פוקק שיש איסור מראית העין בדרבנן. [ולפי רבי עקיבא איגר הנ"ל

לצאת בה, שדומה לשאר שינים⁽⁶⁰⁾.

תניא נמי הכי: בשל כסף דברי הכל מותר.
בשל זהב — רבי מתיר וחכמים אוסרין.

אמר אביי: רבי ורבי אליעזר ורבי שמעון בן אלעזר — כולו סבירא להו דכל מידי דמיגניא ביה, כל דבר שגנאי הוא לה⁽⁶¹⁾ אם תורידנו, מותר לצאת בו בשבת, שלא חוששים שהיא אתיא לאחויי לחברותיה, ועלולה לטלטלו.

רבי — הא דאמרן במשנתנו, שמתיר לצאת בשן תותבת של זהב ולא חושש שמא תשלוף את השן.

רבי אליעזר — דתניא: רבי אליעזר פוטר ומתיר לכתחילה לצאת בכובלת, קשר שקשור בו סם וריחו ערב, אשר אישה שריחה רע נושאת אותו עליה, ובצלוחית של פלייטון, שדרך נשים שריחן רע לשאת אותה. ולא חשש רבי אליעזר שמא תבוא לשלוף אותם שהרי לא תראה גנותה.

רבי שמעון בן אלעזר — דתניא: כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר: כל דבר שהוא למטה מן הסבכה שעל ראש האישה — יוצאה בו. שהרי לא תבוא להוריד את הסבכה ולגלות שעה. אך כל שהוא למעלה מן הסבכה — אינה יוצאה בו, משום חשש שמא תורידנו

וחכמים [בשן של זהב] היא — אם חששו שהיא תראה לחברותיה תכשיט במקום שיש גנאי בהורדת התכשיט וכמו שפירש רש"י בעצמו.

אבל לפי פירוש רבותיו [הנ"ל] ולפירוש הרשב"א [והירושלמי] צריך ביאור מה הביאו ראה דוקא מרבי שהוא סובר כך, והרי חכמים לא נחלקו עליו בזה? ותירץ רש"י, שבאמת אין הוכחה שחכמים לא מודים לרבי בזה אלא שהגמרא נקטה את התנאים שמתירים על אף שיש חשש שתורידנו, אבל חכמים אוסרים — ואף שהסיבה היא מחשש אחר, לא נמנעו מלהביא את רבי שמתיר. וראה מהרש"א.

והקשו הראשונים, הרי על הסברא הזו אין מי שחולק לגמרי, שהרי כולם מודים שבירית וכן טוטפת וסרביטין התפורים לסבכה מותר לצאת בהם משום שיש גנאי בהורדתם לכן לא חששו לכך, ומה למדנו יותר מזה בדברי שלושת התנאים שאביי מנה?

ותירץ הרשב"א שהחידוש בדברי התנאים האלו שמדובר בדברים שלובשות רק נשים שצריכות לכסות בהם חיסרון ומום בגופם, ולכן

לרשות הרבים במוך קשור? ומתרת הגמרא שהמשנה מתירה רק בקשור ומהודק [הקשר] ורבי יוחנן קשר בלי להדק את הקשר ולכן לא יצא לרשות הרבים.

והרא"ש והשו"ע [שג, טו] פסקו שצריך קשור ומהודק, ופירש הקרבן נתנאל [אות י] שהם מפרשים כמו הפירוש השני ברש"י. [וראה ביאור הגר"א שם שכתב שלא פירשו כשני הפירושים ברש"י]. וראה משנה ברורה [מג] ושער הציון [לז].

60. רש"י בשם רבותיו. והוא בעצמו מפרש שהאיסור הוא משום תכשיט שחיישינן שמא תוריד אותה כדי להראות לחברותיה, [ושל כסף אינו תכשיט כמו זהב].

והרשב"א פירש שהחשש הוא שהשן תיפול מעצמה והיא תטלטל אותה מפני ערכה הרב. והרמב"ן כתב שהירושלמי מפרש משום חשש שתיפול השן אבל הבבלי לא פירש כך. וראה להלן.

61. כתב רש"י שמכאן נראה שהמחלוקת רבי

ותבוא להוליכנו ברשות הרבים.

מתניתין:

יוצאה אישה בשבת **בסלע**, שהוא מטבע שמיניחין על הצינית, על פיסת הרגל, לאדם שיש לו שם מכה, כדי שלא ינגף ברגלו. וגם נרפא על ידי הנחת סלע זו.

הבנות קטנות, שמנקבות אזניהם אך עדיין לא מניחות בנקב נזמים עד שיגדלו, ודרכן להניח חוטים או קסמים באזניהם כדי שלא יסתם הנקב — יוצאות **בחוטין** הללו. ואפילו **בקסמין שבאזניהם**, שאינם תכשיט לנוי, התיירו לצאת, שאין זה משא, משום שדרכן בכך⁽⁶²⁾.

ערביות, נשים ישראליות שבערב — יוצאות **רעולות** כדרך נשים ערביות שראשן ופניהם עטופים, חוץ מן העינים.

ומדיות, נשים ישראליות שבמדי — יוצאות **פרופות**, שמתעטפות בטלית שיש בראשה

האחד של הטלית רצועה, וקושרת אבן או אגוז בראשה השני, וכורכת את הרצועה ונעזרת באבן או באגוז כדי שלא תפול הטלית מעליה⁽⁶³⁾.

ולא רק ערביות יוצאות רעולות ומדיות יוצאות פרופות, אלא, **וכל אדם** יוצא כן, **אלא שדברו חכמים בחוזה**, שבערב ובמדי כך דרכן לצאת.

פורפת מחברת את חלקי בגדיה כשלוכשת אותם **על האבן ועל האגוז ועל המטבע** בשבת.

ובלבד שלא תפרוף בו **לכתחלה בשבת**, אלא תפרוף מערב שבת, שמעשה זה מועיל לבטל מהמטבע שם מוקצה, ונעשה כמו כלי או מלבוש.

גמרא:

מאי צינית האמור במשנה?

משום שאינן טובלות. והקשה שקטנות גם טובלות לטהרות ואפילו לטומאת נדה. ולדבריו שיש איסור לקטנה לצאת בדבר החוצץ לטבילה, צריך לומר שהחוטים והקיסמים שבאזניהם אינם חוצצים משום שהם רפויים. וכן כתב הרשב"א. וראה להלן שלפי רש"י מוכח מהגמרא שמדובר במשנה על בתולות ולא רק באשה נשואה.

63. הגמרא [סו, ב] מסתפקת אם מותר לפרוף על אגוז לצורך הוצאתו לקטן. והקשו התוספות [סו, ב] מדוע לעיל גזרו שלא לתן לתוך פיה מפני שנראה כהערמה לצורך הוצאה [לפי פירושם], וכאן לא אסרו מטעם זה [ואפילו מסתפקת הגמרא שמותר להערים באמת] ?

מעצם לבישתן דברים אלו כבר ניכר הגנאי והמום שלהן, ואף על פי כן אמרינן שהיא לא תוריד אותם להראותם משום שזה מזכיר ומבליט את הגנאי, אבל דבר שהיא לא תוריד משום צניעות או סיבה אחרת [כמו אישה חשובה] כולם מודים שלא גזרו עליו. והרישב"א כתב שאלו השלשה דברים אינם אלא קצת גנאי, וסוברים [התנאים שהזכיר אביי] שגם באופן כזה לא גזרו. וראה ר"ן מה שהוסיף על תירוץ הרשב"א.

62. רש"י. והביא שיש מפרשים שמדובר על חוטים קלועים בשער והחידוש במשנה שאצל קטנה לא גזרו על דברים שחוצצים בטבילה

שהוא יפה למכה וגם צורה של מטבע מועילה לו, ובמטבע של סלע יש את שלושת המעלות הללו⁽⁶⁴⁾.

שנינו במתניתין: **הבנות יוצאות בחוטין** שבנקב שבאוזניהם.

אברה דשמואל לא שביק להו לבנתיה דנפקי לא הניח לבנותיו לצאת בשבת בחוטין שבאוזניהן.

ולא שביק להו לא הניח להם גניאן גבי הדדי לישון זו אצל זו בעודן בתולות.

ועביד להו מקואות של מים מכונסים סמוך לנהר וממשיך לתוך המקווה את מי הנהר וטובלות שם **ביומי ניסן**.

ועשה לבנותיו **מפצי** זמורות של עץ שיניחו תחת רגליהן כשטובלות בנהר פרת **ביומי תשרי** שיש בקרקעית הנהר טיט, ואם לא תניח זמורות או נסרים תחת רגליה יחצוץ הטיט שברגליה ולא תועיל לה הטבילה⁽⁶⁵⁾.

בת ארעא מכה שהיא תחת פרסת הרגל.

ומאי שנא סלע דוקא שמניחים אותו שם כדי להגן על הרגל?

אילימא כל מידי דאקושא כל דבר קשה מעלי לה מועיל להגן על המכה מהקוצים — **ליעבד לה חספא** יניח שם חרס שהוא קשה ויגן על רגלה?

אלא מועיל מטבע סלע שם **משום שוכתא** ליחלוחית היוצאת מן הכסף מרפאת את המכה, אם כן אין צורך במטבע דוקא **ליעבד לה טפא** טס של כסף?

אלא הקפידו להניח שם מטבע **משום צורתא** שצורת המטבע מועילה למכה, אם כן אין צורך במטבע דוקא — **ליעבד לה פולפא** עגול של עץ ויעשו עליו צורה.

אמר אביי: שמע מינה, כולהו מעלין לה שלרפואת הרגל צריך גם דבר קשה להגן מהקוצים וגם כסף בגלל לחלוחית שבו

עצמו] מותר לצאת בו. וראה משנה ברורה [שם קח] ושער הציון.

64. רש"י. והקשו הרא"ש והטור [יו"ד, קצח] והר"ן שטיט אינו חוצץ במקום שהמים של המקוה הרטיבו את הטובל, כמו שמבואר במשנה מקואות [ז, ז] שהמטביל מטה אפילו אם רגליה שוקעות בטיט טהורה "מפני שהמים מקדמין", והיינו שהמים שמרטיבים את הרגלים מחוכרים למי המקוה [ראה רא"ש במשנה שם ותוספות יום טוב מקואות ב, י] ומדוע הוצרך אברה דשמואל להניח מפצי על הטיט?

ותירץ הר"ן שדוקא רגלי מטה מועיל שירטיבו אותם מי המקוה, אבל ברגלי אדם הטיט חוצץ משום שהטיט נכנס בין האצבעות

ותירצו שכאן רואים את מטרת הפריפה — לצורך הבגד, אבל שם לא יודעים מה היא נותנת לתוך פיה.

64. רש"י. ומשמע שצריך דוקא את כל שלושת המעלות כדי שיהא מותר לצאת בו, וכך משמע בשו"ע [שא, כח] וכן פסק המגן אברהם [שם, מא] שאסור לצאת בדבר קשה שעשוי רק לצורך הגנה על פצע ומכה.

אך רבי עקיבא איגר ומחצית השקל תמהו שהרי מותר לצאת במוך של נדה כשהוא קשור [שא, יג], וכן בכובע ובגד להגן מגשם? והפרי מגדים [מא] כתב שבאמת בירושלמי משמע שכולהו מעלין לה הכונה היא שכל דבר שעשוי אפילו לאחד מהצרכים של מטבע [בפני

והוינן בה לפרש את דברי אבוה דשמואל: מדוע לא שביק להו לבנותיו שיהיו יוצאות בחוטיין, והאנן תנן במתניתין הבנות יוצאות בחוטיין.

ומתריצין: בנתיה דאבוה דשמואל חוטים שלהן דצבעונין הוּו ולפיכך לא התיר להן לצאת גזירה שמא יבואו לשלפם ולהראותם לחברותיהם, וההיתר השנוי במשנה הוא

בחוטים שאינם צבועים⁽⁶⁶⁾.

ומה שלא שביק להו אבוה דשמואל לבנותיו גניאן גבי הרדי, לימא מפייע ליה לרב הונא דאמר רב הונא: נשים המסוללות המתחככות זו בזו מחמת תאות תשמיש

פפולות לכהונה⁽⁶⁷⁾ ולכך חשש אבוה סו-ב דשמואל.

66. והקשו התוספות לעיל [נט, ב] הרי בנזמי האזן מותר לצאת ואין חשש שתשלוף אותם? ותירצו שחוטים יותר קל לשלוף מנזמים. אך מרש"י [שם] נראה שהוא מחלק באופן אחר, שנזמים שהתירו מדובר באשה נשואה שאזניה מכוסות ולכן טורח גדול בשבילה להוריד את נזמיה מהאזן, וכאן מדובר על קטנות בתולות שאזניהן מגולות. [אמנם רש"י לשיטתו להלן בגמרא — שהמעשה בבנות אבוה דשמואל היה כשהן היו בתולות, וראה לעיל במשנה שרש"י מפרש שמדובר בבתולות שהן גם טובלות. אבל התוספות להלן מפרש שמדובר בנשואות].

וכתב המגן אברהם [שג, טז] שלדעת התוספות אשה נשואה תהא אסורה לצאת בחוטים צבועים באזניה, אבל לדעת רש"י רק בתולה ואשה שאזניה מגולות תהא אסורה, ואשה שאזניה מכוסות מותרת לצאת בהן. וראה ביאור הלכה [שג, כ].

67. רש"י מפרש שהיא פסולה רק לכהן גדול, ומשום שאינה נחשבת לבתולה שלימה. ומדובר כשבנות אבוה דשמואל היו בתולות, ואף שלא היה כהן גדול בימיו הקפיד על כך שיהיו בתולות שלימות משום צניעות. אבל התוספות מפרשים שפסולות לכהונה הכונה היא לכל כהן משום איסור זונה, ומדובר בנשים נשואות.

והרמב"ם [איסורי ביאה כא, ח] פסק שאינם נאסרות לכהונה [כמסקנת הגמרא] אבל אסורות

ונדחק שם. והשפת אמת מוסיף ביאור שבאמת יש קמטים בין אצבעות הרגלים שדינם ככית הסתרים שאין צורך שיכנסו שם מים בטבילה, אלא צריך שיהיו ראויים לביאת מים — שלא תהא שם חציצה, והדין [הנ"ל] שאם קדמו מי המקוה והרטיבו את הטובל — הטיט אינו חוצץ, נאמר דוקא במקום שבאו שם המים [ואז הם מחוברים למי המקוה על אף הטיט], אבל במקום יבש שהוא רק ראוי לביאת מים כשהוא נכנס לטיט הוא כבר לא ראוי לביאת מים ולכן הטיט חוצץ. וראה בשפת אמת ביאור נוסף.

והתוספות פירשו שאבוה דשמואל עשה לבנותיו מפצי — לצניעות להסתיר את מקום הטבילה, שחשש שמתוך פחד שיראו אותן טובלות יטבלו במהירות ולא ידקדקו לטבול כדין. וכן פסק השו"ע [יו"ד קצח, לד] שלא לטבול במקום שיש חשש שבני אדם רואים, מהטעם הנ"ל.

ומהרמב"ם [מקואות ט, יג] נראה שהוא מפרש שהמפץ גם נעשה כדי שהמים יהיו מכונסים ולא זוחלין, ויהא להם דין מקוה ולא מעין. אלא שביומי ניסן כשהנהר גדול משך [אבוה דשמואל] מים למקואות בצידי הנהר ובתשרי הוצרך לעשות מקוה בתוך הנהר עצמו, וכן כתב הכסף משנה. [אמנם מדבריו [שם, א, יא] נראה שפירש כמו התוספות, ראה ביאור הגר"א יו"ד רא, יז]